

Centrum voor
Religieuze Kunst
en Cultuur vzw

PARTICIPATIETRAJECTEN

voor de her- en nevenbestemming
van parochiekerken

Participatietrajecten

Wat? Samen met de **lokale gemeenschap** (parochianen en andere betrokkenen) naar een bijkomende of nieuwe invulling zoeken voor de parochiekerk

Wanneer?

- Kan naar aanleiding van de opmaak van een kerkenbeleidsplan
- Of na afloop van het kerkenbeleidsplan waarin beslist wordt met de lokale gemeenschap naar neven- of herbestemming voor de kerk te zoeken

Enkele Vlaamse voorbeelden

Sint-Jan-de-Doperkerk Anzegem,
reflectie over bestemming na
recente brand, West-Vl.

Nevenbestemming
Onze-Lieve-Vrouwekerk
Poelkapelle, West-Vl.

Poelkapelle heeft een plan

www.facebook.com/nieuwlevenatkerk

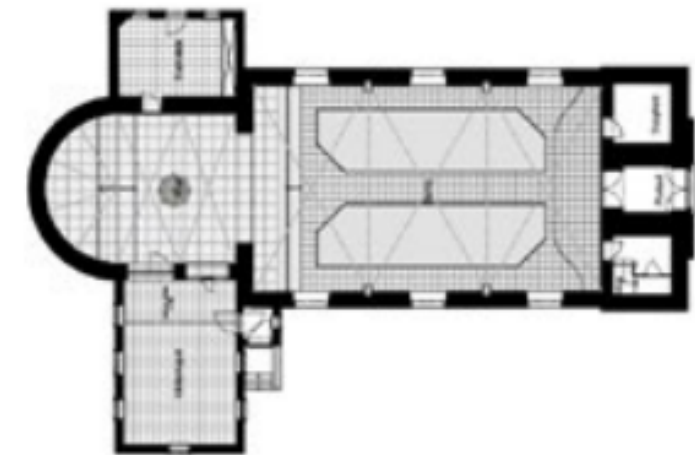

Nevenbestemmingen
zoals museumfunctie
Sint-Janskerk Mechelen,
Antwerpen

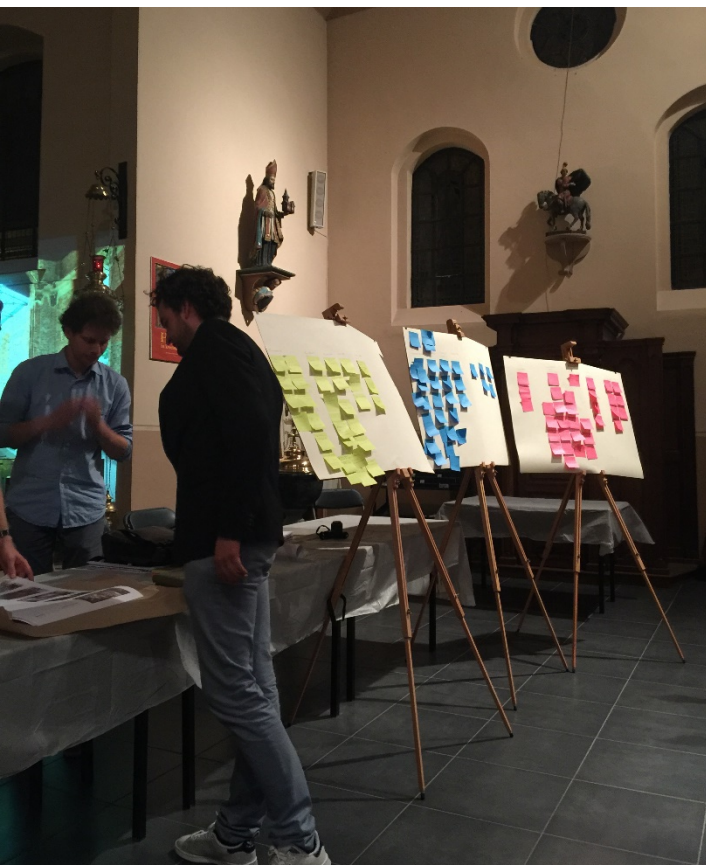

Limburgse voorbeelden

Nevenbestemming Sint-Quintinuskerk Guigoven, Limburg

Nevenbestemming Sint-Jan-de-Doperkerk Kuttekoven, Limburg

Huidige dienstverlening (2016)

- Vandaag **verspreide expertise** m.b.t participatietrajecten, vb. private bureaus, CRKC
- individuele projecten in Oost-Vlaanderen zoals Schelderode (Gemeente en CKB Merelbeke en CRKC)
- In Oost-Vlaanderen **nog geen concrete dienstverlening hierrond op dit moment**
- Op dit moment is Dienst Erfgoed van Provincie Oost-Vlaanderen het **centraal aanspreekpunt** voor participatietrajecten: provincie **overlegt** verder met regionale partners, CRKC,... en **verwijst eventueel door**

Toekomstige dienstverlening (2017 & 2018)

- In de toekomst naar een generiek aanbod: zal duidelijk worden welke partner in welke regio hiervoor kan aangesproken worden
- Ervaringen intercommunales heel Vlaanderen en CRKC
- **Voorbeeld Meetjesland:**
 - **COMEET en Erfgoedcel Meetjesland:** advisering en ondersteuning met oog op regionale afstemming voor culturele/erfgoedgerelateerde neven- of herbestemming van parochiekerken
 - **Vanaf 2018: IOED Meetjesland** biedt participatieve trajecten aan voor herbestemming kerken tegen extra betaling

Toekomstige dienstverlening (2017 & 2018)

Vanaf 2017 pilootproject van Provincie 'De kerk in het midden' voor (minstens) 2 Oost-Vlaamse parochiekerken: participatieve herbestemming van landelijke parochiekerken

=> **uitkomst** is o.a. stappenplan waarmee gemeenten zelf aan de slag kunnen

DE KERK IN HET MIDDEN

PARTICIPATIEVE HERBESTEMMING VAN LANDELIJKE PAROCHIEKERKEN

Situatieschets

- Conceptnota 2011
- Richtlijnen van de Vlaamse bisschoppen 2012
- Beleidsnota Onroerend Erfgoed 2015-2019
- Onroerend Erfgoeddecreet 2014

=> Belang ontwikkelen visie rond het gebruik van parochiekerken

Situatieschets

- CRKC ‘onroerend erfgoed’
- Pilootprojecten Gent & Westhoek
- Projectbureau Herbestemming 2016
- Lokale projecten in binnen- en buitenland cf. “Herbestemming van de kerk van Hemelrijk in Denderleeuw “

=> Nood getoetste methode om tot **gedragen** neven- en/of herbestemmingenvoorstellen te komen

Project : “Kerk in het Midden”

De kerk stond (staat)
meestal in het midden
van het dorp.

"De kerk in het midden houden."

Zorgen dat beide partijen tevreden zijn.

Project : “Kerk in het Midden”

- Platteland Plus Project
- Partnerschap tussen Dienst Erfgoed Oost-Vlaanderen, Vormingplus Gent-Eeklo vzw en Open Kerken vzw
- Januari 2017 – eind juni 2019
- Participatieve onderzoekstrajecten om gedragen herbestemmingsvoorstellen uit te werken

⇒ Actuele gemeenschapsverbindende functies

- Minimaal 2 cases
- Stappenplan met instrumentenkoffer

Dienst erfgoed Oost-Vlaanderen

- **Begeleiden van inventarisatie van religieus erfgoed**
 - inhoudelijke expertise
 - inventarisatie en kwaliteitscontrole
 - beheer databanksysteem
 - contacten met erfgoedbeheerders (kerkbesturen)
 - samenwerking met erfgoedcellen en vrijwilligers
 - vorming, studie- en contactdagen organiseren
- **Ondersteuning erfgoedbeheerders**
 - advies en subsidie rond behoud en beheer
 - advies over ontsluiting
 - tijdelijke opvang van (delen van) collecties in het nood- en transitdepot
 - begeleiding bij de waardering en selectie van roerend religieus erfgoed

Dienst erfgoed Oost-Vlaanderen

- **Publiekswerking**
 - Advies en ondersteuning van erfgoedprojecten, onder meer door subsidie
 - ontsluiting op www.erfgoedinzicht.be

Hoofdpromotor 'Kerk in het midden'

- ✓ hoofdverantwoordelijke van het project
- ✓ zorgt voor aanstelling projectcoördinator en huisvesting ervan
- ✓ coördinatie van de verschillende activiteiten
- ✓ algemene contacten met het veld en met de copromotoren en partners

Vormingplus

- Pluralistische organisatie met educatieve gemeenschapsvormende, culturele functie
- Cursussen, workshops, projecten rond diverse thema's in regio Gent-Eeklo
- Groepsprocessen en participatietrajecten

Copromotor “Kerk in het Midden”

- ✓ Uitwerking aanpak en methode participatietrajecten
- ✓ Voorbereiding, begeleiding en evaluatie participatietrajecten
- ✓ Participatiemethodiek in stappenplan
- ✓ Communicatie van de projectresultaten

Open Kerken vzw

Netwerkorganisatie van Open & Gastvrije kerken in België :
publiekswerking en openstelling gebedshuizen.

Copromotor “Kerk in het Midden”

- ✓ Inhoudelijke voorbereiding project
- ✓ Inhoudelijke bijdrage participatietrajecten
- ✓ Intensieve begeleiding publiekswerking piloottrajecten
- ✓ Opmaak stappenplan en communicatie

FASE 1 : voorbereiding

- Projectstuurgroep: Bisdom Gent, CRKC, Vormingplus, Open Kerken, Dienst Erfgoed Provincie Oost-Vlaanderen
- Landschapstekening parochiekerken Oost-Vlaanderen
- Onderzoek mogelijke piloottrajecten

=> Kennisdeling en selectie cases

FASE 2 : piloottrajecten

- Voorbereiding: overleg met alle lokale partners.
 - Doel: verdiepend, gemeenschapsgevoel, lokaal draagvlak
- 3 participatietrajecten rond
 - Betekenis
 - Geschikte herbestemming
 - Zingeving- en overgangsrituelen
- Publieksmomenten: informeren en feedback, o.a. visualisatie bestemming ideeën door architectuurstudenten, pop-up
- Brede bekendmaking: lokaal, bovenlokaal, regionaal

FASE 3 : resulaten

- Algemene evaluatie methodes en piloottrajecten
 - Welke participatie initiatieven werkten het best?
 - Hoe moet er gecommuniceerd worden?
 - Ervaringen van de lokale gemeenschap?
 - Alle betrokken partners kunnen bereiken?
 - Volgen er concrete realisaties?
- Stappenplan her- of nevenbestemming
- Instrumentenkoffer
 - Subsidie-en ondersteuningsmogelijkheden
 - Geschikte partners
 - Participatietools
 - Wetgeving
- ✓ Website – blog
- ✓ Vormingen

Voor wie?

- Plattelandskerken in de provincie Oost-Vlaanderen
- Goede samenwerking gemeente- en kerkbestuur
- Groot engagement : tijd, logistieke ondersteuning, ...
- Basisinformatie parochiekerk beschikbaar
- Open denkhouding en ruimte voor experiment
- ...

Interesse of vragen?

Verwijst door naar alle betrokken partners:

Dienst Erfgoed Oost-Vlaanderen
PAC Het Zuid
Woodrow Wilsonplein 2
9000 Gent

Bert Van der Veken

bert.van.der.veken@oost-vlaanderen.be

tel.09 267 72 18